

LEON MIȘOSNIKY

[1921 – 2007]

Monografie
[Monography]

CUPRINS

[CONTENTS]

PREFAȚĂ	11
IN MEMORIAM	15
ARGUMENT	23
BIOGRAFIE	27
CATALOG	
GRAFICĂ	91
SCULPTURĂ	321
INTERVIU	381
BIBLIOGRAFIE	397
SERII	402

Novicii își imaginează istoria artei drept un teritoriu perfect balizat, a cărui cartografie este cât se poate de exactă și ale cărui ierarhii, stabilite prin experiență, sunt imuabile. Nimic mai fals!

Un bun exemplu pentru a dovedi contrariul este Leon Mișosniky. Mișosniky?

Numele este ignorat de mai toți specialiștii, ca să nu mai vorbim de publicul larg. Inutil să căutăm informații despre artist în vreo sinteză privind arta modernă din România sau în vreun dicționar de artiști: nu figurează! Este doar rar citat ca student al lui M.H. Maxy la Școala de artă pentru evrei, unde-l trimisese prigoana rasială, dar n-a devenit nici pe departe la fel de cunoscut ca alți colegi, precum Eva Cerbu Maria Constantin, Yvonne Hassan sau Alma Redlinger. După terminarea studiilor, parcursul său a fost atipic. Discret și chiar singuratic, Mișosniky pictează total decalat față de practica artistică favorizată de regimul comunist.

În timpul vieții, n-a avut nicio expoziție personală, întâia fiind o relativ modestă prezentare la Galeria H'art, la cinci ani după dispariție.

Prima care a explorat serios creația lui Misosniky a fost istoricul de artă Valentina Iancu, care a avut meritul și, în același timp, privilegiul de a explora o operă cunoscută până acum numai de câțiva intimi.

Datorăm tinerei curatoare această primă monografie de anvergură care va permite accesul la un univers aproape anxios, în care evoluează creaturi stranii, care nu se lasă uitate ușor. O revelație!

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

IN MEMORIAM

Lala Mișosniky

Stânga sus
Lala și Leon Mișosniky

Pe dulapul cu lucrări din dormitorul-atelier al lui Leon erau înșirați ochi pe sfori echilibrate cu guri de sticlă. Uneori, îmi spunea să închid ochii atunci când vreau să desenez ceva. Să las gestul instictiv să creeze ductul liniei și să descopăr forma la final. Alteori făceam studii de mâini, colaje cu decupaje din ziare lipite cu mult aracet. Și chiar expoziții pe covorul din sufragerie care luau forma unor vernisaje sofisticate, consumate în trei. Eram, împreună cu tata și bunicul, pe rând: artiști, public și critici. Petreceam mult timp comentând arta noastră.

Memoria sa a rămas foarte vie. Avea un umor negru aparte, pe care puțini îl înțelegeau. Când era întrebat ce mai faci răspundea luminos: „Mulțumesc, rău”.

Îi plăceau foarte mult plimbările, atât în natură, cât și pe străzile Bucureștiului. Era fascinat de cartierele noi, spre exemplu Balta Albă, pentru că simțea un „ritm” al clădirilor. Studia cerșetorii, ale căror figuri le desena adesea din memorie, sau aduna tot felul de obiecte în care găsea potențial artistic – carburatoare, conserve turtite, cărămizi etc. Din pădure culegea pietre și frunze. Avea o întregă filosofie legată de pietre. Pe scurt, credea că omul nu alege piatra, ci piatra îl alege pe om și unele pietre se aleg unele pe altele.

În lucrările lui Leon, personajele păreau să sară din pagină. Prezența lor avea ceva firesc, natural. Liniile continue, formele alungite, ochii stranii transmit o undă de umor, lumină, veselie bizară. Prin intermediul acestei experiențe vizuale se întrevedea faptul că suferința și moartea sunt o opțiune a vieții. *Esențialul este invizibil pentru ochi* (Antoine de Saint Exupery).

Leon găsea suferința uitându-se la lucruri frumoase și fericirea în suferință. Se afla prins permanent în paradoxul „ești aproape, dar nu atingi”. S-a regăsit în mitul lui Icar, care părea cel mai aproape de gândurile sale. Pentru Leon, Icar era un simbol al unei arderi ciclice în numele unui ideal urmată de o renaștere din disperare. În concepția lui, idealul omului nu se potrivește cu natura umană distructivă și rapace. Există însă un motor dincolo de această rapacitate și anume căutarea stării de fericire. Depresia îi îngreuna de multe ori această căutare, instaurând în schimb un sentiment permanent al inutilității.

Citea adesea *Corbul* lui Edgar Allan Poe și era fascinat de scrisorile lui Van Gogh pe care le-a citit de cel puțin cinsprezece ori.

După ce s-a pensionat, pe fundalul depresiei, a început să lucreze zilnic, actul creației fiind unul de natură introspectivă. Când lucra, pornea uneori de la o lucrare, pe care o uda, aplica un carton peste ea obținând astfel două baze pe care le finisa din pensulă și apoi o uda din nou, reluând procesul. Aducea tehnica tipografică în acuarelă. Părea să facă asta la nesfârșit. După acest proces se depărta de lucrare, începea să o studieze și s-o decodifice. Descoperindu-i esența hotăra modul în care o va finaliza. Se apuca de lucru fără să știe cum va arăta imaginea finală. Căuta simțirea vizuală, nu literatura. Pentru el era importantă asocierea între imagini, nu între idei. Pe măsură ce mâna lucrează începe să afle cine este cu adevărat. Căutându-se pe sine își asuma libertatea de a se găsi într-un necunoscut.

I-am redescoperit lucrările, jurnalul și personalitatea când aveam 19 ani. Atunci am devenit din nepoată, spectator. Prin intermediul acestei experiențe vizuale, Leon mi-a transmis un mesaj ce depășește cuvântul.

Există un capitol în *Jurnalul* încă nepublicat, care m-a determinat să duc arta lui mai departe de spațiul personal.

Profesiile

(fragment din Jurnal)

Scurtă recapitulare

La ispășirea păcatelor până-ntr-al șaptelea neam

Dumnezeu

Pune-l să învețe să exerseze ca să se facă violinist concomitent cu serviciul.

Dracu

S-a obișnuit și cu asta.

Dumnezeu

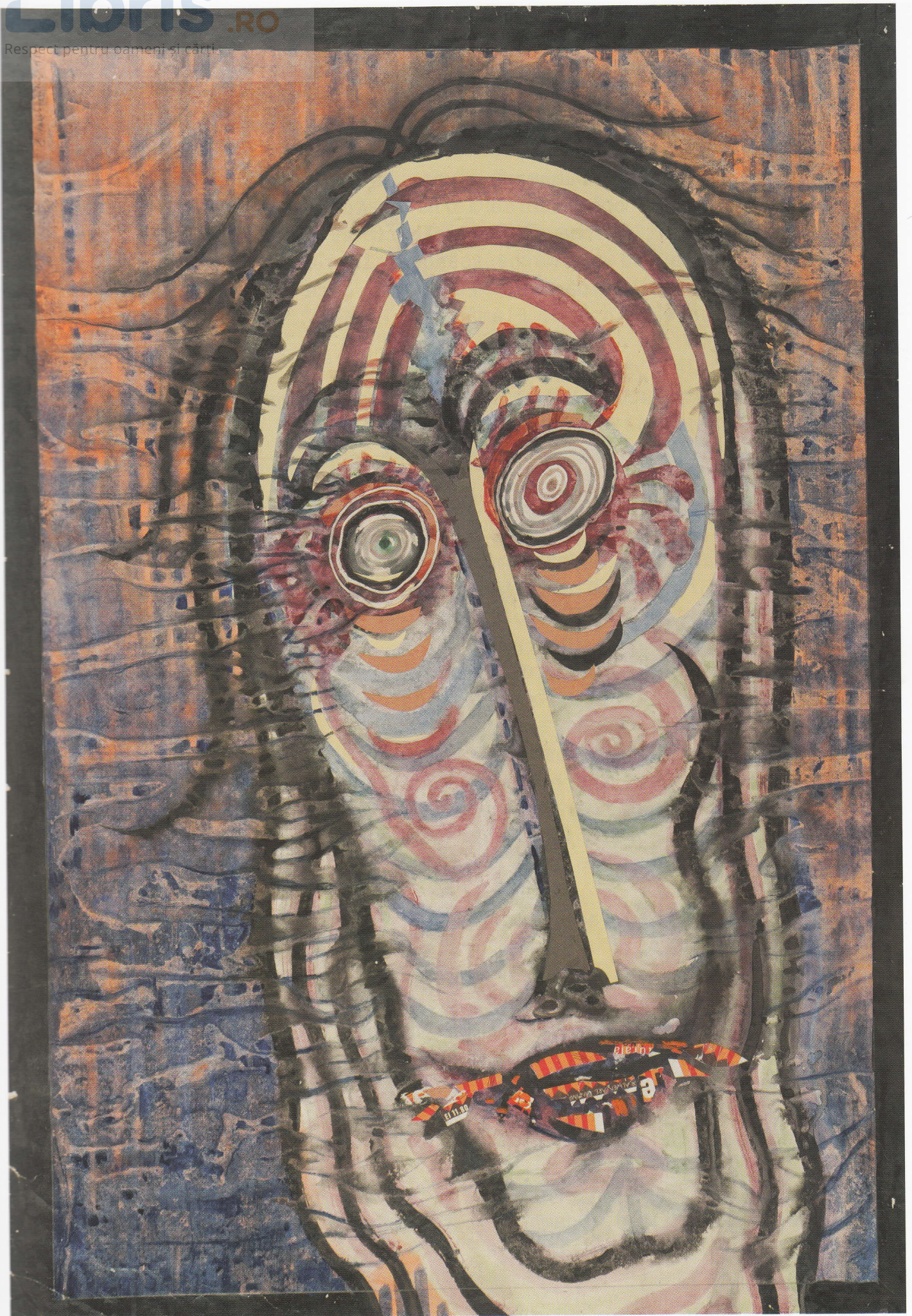
Fă-l să vrea în același timp să devină pictor, desenator, să muncească pentru asta zi și noapte.

Dracu

S-a comis. Face față!

Dumnezeu

Trimite-l și la un curs seral, să se culce la 12 noaptea, să se scoale la 5.30 dimineața. Să nu aibă parte nici de tihnă și nici de odihnă. Dă-l pe mâna lui Leonte să

scoată și untul din el și nici să nu-l hrănești
prea mult.

Dracu

Doamne, văd că rezistă!

Dumnezeu

Trimite-l la muncă obligatorie iarna cu încălțăminte ruptă, vara desculț. Iarna să se spele cu un castron cu crustă de gheață. Să doarmă pe scânduri într-o baracă neîncălzită. Uple-l de păduchi. Pune-l să care fiare, să curețe closete. Flămânzește-l.

Dracu

Am făcut ce mi-ai spus. Umblă desculț, i s-au îngroșat tălpile. Fură cartofii din gară.
S-a îngrășat cu un kilogram.

Dumnezeu

Înscrie-l într-o organizație. Să facă muncă ilegală, să-l prindă, să-l aresteze, să-l bumbăcească așa vreo 10-12 zile, odată, de două ori, și apoi mai vedem noi.

Dracu

Face față, doamne, a slăbit 10 kilograme, dar nu arată chiar așa de rău. E plin de vânătași, dar este optimist.

Dumnezeu

Fă-l directorul unei întreprinderi, dar salariul să-l aibă tot ca până acum. Să muncească 14-18 ore pe zi și uneori chiar 24 de ore.

Dracu

O face cu drag.

Dumnezeu

Pune-l să și învețe în același timp, desparte-l pentru vreo câțiva ani de soție, să dea examene peste examene. Să obțină o diplomă cu distincție și apoi după câțiva ani să n-o mai recunoască. Să o ia din nou de la început, să mai dea vreo 20 de examene și bacalaureatul. Să lucreze vreo 7 ani numai de noapte. Ziua să nu-l lași să doarmă.

Dracu

A făcut toate acestea, Doamne, și tot rezistă. Îl cam ajută soția.

Dumnezeu

Păi, dacă lucrurile stau așa, atunci, scoate-i ochii! Dar nu așa dintr-o dată și nu de tot. Întâi să nu mai poată vedea pentru munca pe care o are. Să-i slăbești vederea. Ochelarii să nu-i mai folosească la nimic. Apoi, să umble la 7 medici neurologi și oftalmologi și să nu-i afle leacul. Îmbolnăvește-l de nervi, de astenie, de plâns facil. Și de abia la urmă, scoate-i doar un ochi, dar nu de tot, numai cristalinul, și apoi celălalt – tot așa.

Să nu mai vadă decât prin niște lentile groase de 12 sau 14 dioptrii.

Dracu

Doamne, omul tău tot nu se astâmpără, chiar așa cum este, s-a apucat de sculptură și de grafică și văd că nu are nici pe dracu. Și acum ce să-i mai fac?

Dumnezeu

Ia mai dă-l în pisici, că ăsta e în stare, până la urmă, să mai scrie și un roman.

Și, cine știe, poate ne încondeiază.

Mi-am luat mâna de pe el!

Ăsta-i omul dracului! Ți-l dau ție! Ia-l!

Dracu

(vorbind aparte)

Dar ce-s nebun!

Mai bine-l las în plata Domnului!

Și așa s-a făcut c-am fost părăsit de toți. Nici dracu nu s-a mai interesat de mine. Dar poți să știi ce va fi până la urmă!

Ședința continuă.

|||